

Högskolan i Halmstad
Sektionen för Hälsa och Samhälle
Idrottsvetenskapligt program
C-uppsats, 15 hp

Från dröm till elitspelare

**- Fotbollstalangers tal om sina möjligheter att utvecklas till etablerade
fotbollsspelare på elitnivå**

Claes Asplund

Povel Fridefors

Handledare: Eva-Carin Lindgren

Examinator: Vaike Fors

Höstterminen 2011

Förord

Inledningsvis vill vi tacka alla personer som varit till stor hjälp under uppsatsarbetet så att den varit möjlig att genomföra. Först vill vi tacka spelarna som deltog, för att de bistått med intressanta diskussioner. Dessutom vill vi tacka de berörda föreningarna och de kontaktpersoner vi haft hos föreningarna för ett trevligt bemötande. De har hjälpt oss med kontakten med spelarna och även ordnat med lokaler för genomförandet av fokusgruppsintervjuer. Ett stort tack riktas även till vår handledare, Eva-Carin Lindgren, som bistått med goda kunskaper, stor delaktighet och meningsfulla synpunkter under hela uppsatsarbetet. Till sist vill vi tacka vår handledningsgrupp, bestående av Hampus Eskilsson, Daniel Lindgren, Stefan Magnusson och Fredrik Johansson, som inspirerat oss och delat med sig av sina kunskaper.

Tack!

Claes Asplund och Povel Fridefors

Halmstad, Januari 2012

Innehållsförteckning

Introduktion	5
Syfte	6
Frågeställningar	6
Bakgrund	7
Begreppsdefinitioner	7
<i>Talang</i>	7
<i>Ungdom</i>	7
<i>Elitfotboll</i>	7
<i>Etablerad fotbollsspelare</i>	8
<i>A-lag</i>	8
Tidigare forskning	8
<i>Olika villkor för att lyckas</i>	8
<i>Från talang till etablerad elitspelare</i>	9
Teoretisk referensram.....	10
<i>Människor är i ständig utveckling</i>	10
<i>Måste ut ur trygghetszonen för att utvecklas</i>	10
<i>Individens identitetsskapande</i>	11
Metod	11
Vetenskapsteoretisk utgångspunkt	11
Urval.....	12
Fokusgruppsintervjuer.....	12
Dataanalys	14
Etiska överväganden	15
Resultat	16
Kraftfulla individuella strategier för att bli etablerad elitfotbollsspelare	16
Spelarnas förbättringsambitioner	18
Gynnsamma villkor i och utanför laget	19
Tränarens ansvar och inflytande	21
Diskussion	22
Metoddiskussion.....	22
Resultatdiskussion	23
<i>Träna för att bli en etablerad spelare</i>	23

<i>Skador på gott och ont</i>	<i>25</i>
<i>Spelarna lägger sin framtid i tränarens händer.....</i>	<i>26</i>
<i>Föräldrars intresse, inte alltid av positiv karaktär</i>	<i>26</i>
Konklusion	27
Implikation.....	27
Referenslista.....	29
Bilaga 1	32
Bilaga 2	33

Titel	Från dröm till elitspelare
Författare	Claes Asplund & Povel Fridfors
Sektion	Sektionen för hälsa och samhälle, Högskolan i Halmstad, Box 823, 301 18 Halmstad
Handledare	Eva-Carin Lindgren
Tid	HT, 2011
Sidantal	24
Nyckelord	elit, etablerad, fokusgrupp, fotboll, talang, utveckling

Abstract

Bakgrunden till denna studie grundade sig på hur få unga fotbollstalanger, som verkligen blev etablerade fotbollsspelare inom elitfotbollen. Tidigare forskning berör olika faktorer som påverkar detta fenomen, men just spelarnas egna tal om sina möjligheter att bli etablerad elitfotbollsspelare saknades. Syftet med denna studie var att belysa vad som framträder då unga fotbollstalanger talar om sina möjligheter att utvecklas till etablerade spelare inom elitfotbollen. I studien utgick vi från en socialkonstruktivistisk ansats och den genomfördes genom fokusgruppsintervjuer i två elitföreningar, en fokusgrupp per förening. Kvalitativ innehållsanalys användes sedan som analysmetod. Det framkom genom spelarnas tal att spelarens eget ansvar ställdes mot tränarens ansvar och inflytande. Det talades även om att hård träning var viktigt samtidigt som de talade om turen som en avgörande faktor. Dessutom uttrycktes det att en skada både kunde föra positiva saker med sig, men för det mesta negativa. Det positiva handlade om att spelarna kunde komma tillbaka starkare efter en skada, eftersom de tränat hårt under skadeperioden. De negativa sakerna grundade sig i att spelaren blev borta från fotbollen under en period och därmed tappade i utvecklingen. När de talade om träningsmängd så talades det om att de som lyckats etablera sig tränade mer än de själva gjorde. Samtidigt uttryckte de att de skulle kunna tänka sig att träna mer. Det sista som framkom var att de uttryckte tacksamhet och positivitet till föräldrarnas stöd och intresse för deras idrott, men att det var negativt om föräldrarna pressade spelarna för hårt.

Introduktion

I dagens samhälle spelar idrotten en betydande roll. Idrotten som underhållningsform är en del i dagens samhälle, där kommuner och regioner lägger ner stora pengar för att anordna evenemang - med förhoppningen om att orten skall bli attraktiv att både bo i och besöka. Attraktionskraften för en ort höjs även genom framgångsrika idrottsföreningar. Evenemang och framgångsrika idrottsföreningar skapar sysselsättning, välfärd, förbättrad folkhälsa och gemenskap i samhället. Att pengarna har börjat styra idrotten mer och mer är ingen nyhet. Det ekonomiska värdet av idrott har ökat intresset kring hur detta kan mätas och styras. Detta gör att befolkningen har något att samlas kring - både utövare, funktionärer och åskådare (Sandström & Nilsson, 2008). Pengarna kan vara en av anledningarna till att unga talanger satsar fullt ut för att bli etablerade elitidrottare. Det finns även ett spännings- och underhållningsvärde inom idrotten, något som även elitidrottsutövarna måste förhålla sig till och prestera utefter de krav som ställs (Book & Carlsson, 2008). Detta gäller inte minst inom fotbollen. Den satsning som en elitfotbollsförening gör på unga talanger kräver mycket tid av den enskilde spelaren för att spelaren ska ha chans att kunna konkurrera om en plats i A-laget i framtiden. Samtidigt har konkurrensen på arbetsmarknaden ökat och en högskole-/universitetsutbildning kan vara nyckeln in till arbetsmarknaden då inte alla talanger kan etablera sig i eliten. Detta är inget nytt, utan redan för drygt 25 år sedan konstaterades det att samhälle och idrott utvecklas åt samma håll. Där både samhälle och idrott sätter högre och högre krav på den enskilda personen/spelaren (Patriksson, 1987). Spelarens val av satsning är något han eller hon lever med och kan således betyda mycket för hur dennes framtid kommer se ut. Detta innebär att valet kan bli mycket avgörande för spelarens framtida sysselsättning.

Det är inte bara skolan som påverkar fotbollsspelarens förutsättningar att bli etablerad elitfotbollsspelare, utan en central roll har även tränaren och dennes kunskap – speciellt när det handlar om en lagidrott. I individuella idrotter är det relativt lätt att mäta skicklighet och kvalité då konkurrensen sker i en miljö där den aktive tävlar man mot man och på så sätt bedöms efter sin skicklighet i förhållande till andra tävlande (Chambliss, 2009). I lagidrotter däremot är det tränarens ansvar att uppmärksamma och avgöra vilka kvalitéer som ska premieras hos spelarna i laget. Tränaren har genom sin makt möjlighet att påverka vilka som får och inte får spela. Tränaren avgör vilka förutsättningar som spelaren har att lyckas i framtiden då det är ledaren som formar spelarna genom exempelvis hur han väljer att leda

laget. Om han satsar på individen eller laget i första hand går tidigt att urskilja (Peterson, 2008).

Ekonomins betydelse har ökat inom fotbollen de senaste åren i takt med idrottens kommersialisering (Peterson, 2003). Det är en faktor som gjort att föreningar allt mer använder sig av relativt kortsiktiga och kostsamma lösningar genom att värva spelare. Detta har även påverkat utvecklingslag där syftet är att lägga fokus på den individuella spelarens utveckling snarare än lagets resultat, vilket inte alltid är fallet (Peterson, 2008). Möjligheterna minskar därmed för unga fotbollsspelare att få chansen att spela och utvecklas till bättre fotbollsspelare. Strategin att satsa långsiktigt genom att ge talanger chansen är relativt billigt, men det är en strategi som kommer i kläm när resultaten är ekonomiskt betydelsefulla och därmed blir talangerna drabbade.

Många talangfulla fotbollsspelare ges inte chansen mot tufft motstånd, vilket kan hämma deras utveckling (Lindblad, 2007). Det finns olika sätt, på vilka en tränare organiserar ett elitfotbollslag. I vissa fall ges många unga talangfulla spelare chansen, medan i andra fall får inte talangfulla spelare chansen att spela - vilket kan minska deras möjligheter att lyckas att bli en etablerad fotbollsspelare inom elitfotbollen. Det kan vara relevant att ta del av hur spelarna talar om sina utvecklingsvillkor, då det först och främst är de som berörs av dem.

Syfte

Syftet var att belysa vad som framträder då unga fotbollstalanger talar om sina möjligheter att utvecklas till etablerade spelare inom elitfotbollen.

Frågeställningar:

- Vad kommer till uttryck bland unga fotbollstalanger när de talar om att få chansen respektive inte får chansen att platsa i A-laget?
- Vad kommer till uttryck bland unga fotbollstalanger när de talar om utveckling och lärande i förhållande till att bli etablerad spelare i A-laget?

Bakgrund

Under denna rubrik kommer bakgrunden till studien att belysas. Först kommer olika begrepp som används i denna studie att förklaras och därefter presenteras den tidigare forskning som är relevant för just denna studie samt teoretiska utgångspunkter för studien. Under teoretisk referensram beskrivs dessutom den vetenskapliga utgångspunkten socialkonstruktivism som antagits i denna studie samt olika typer av utvecklingsprocesser.

Begreppsdefinitioner

Talang:

En talang kan definieras som en person som har en bra kombination av fysiska färdigheter såsom motorisk förmåga, fysiska egenskaper likväl som psykologiska färdigheter såsom; psykisk styrka, intellektuell kapacitet, social kompetens och värderingar (Carlson, 2007). Just fysiska egenskaper är en betydande del då det visat sig att selektion ofta sker utifrån spelarnas fysiska mognad. Därför kan fysisk mognad betecknas som en typ av talang i dagens idrott (Peterson, 2004). Den definition som denna studie utgår från är både grundad i Carlsons och Petersons definitioner, men för att fokusera på talanger inom elitfotbollen har följande tillägg gjorts för att ringa in målgruppen i studien. Talang innebär i detta fall även att det är en ungdomsspelare i åldern 16-20 år som tillhör en elitförening, i detta fall en förening i SuperEttan eller Allsvenskan. Spelaren är då i den åldern där denne befinner sig i den fas av sin utveckling där denne kan vara aktuell för att bli etablerad spelare i A-laget.

Ungdom:

Den ålder som i samhället betecknas som ungdom är en person som är mellan 13-25 år. Definitionen har en politisk bakgrund och är grundat i ett svenskt perspektiv (Ungdomsstyrelsen, 2010). I denna studie så används begreppet ungdom som en person i åldern 16-20 år.

Elitfotboll:

Intresseorganisationen Svensk Elitfotboll arbetar för alla föreningar i högsta serien som heter Allsvenskan och näst högsta serien som heter Superettan (Föreningen Svensk Elitfotboll, 2011-11-08). Det är också dessa två serier som betecknas som elitfotboll i denna studie.

Etablerad fotbollsspelare:

I denna studie har gjorts en egen definition av vad det innebär att vara en etablerad fotbollsspelare. Med etablerad fotbollsspelare avses en fotbollsspelare som under minst en säsong deltagit i majoriteten av matcherna, från matchstart, i ett seniorlag. Spelaren bör också ha en betydande roll under tävlingsmoment.

A-lag

A-laget åsyftar, i denna studie, en förenings representationslag. Det motsvarar det bästa laget föreningen kan ställa upp med avseende spelare på seniornivå.

Tidigare forskning

Olika villkor för att lyckas

De som är födda tidigt på året har en klar fördel gentemot de som är födda under senare delen av året, när det gäller mognad och kroppslig utveckling hos ungdomar. Ungdomsspelare födda under första halvåret är mer representerade än de som är födda sent på de distriktslägren som arrangeras av varje distrikt för Svenska Fotbollsforbundet, med start vid 13 års ålder. På dessa läger får klubbarna i Sverige skicka de spelare de anser ha störst potential i varje distrikt (Peterson, 2002). Det är konstaterat att det kan vara negativt att vara född på andra halvan av året just i utvecklingsyfte samt att möjligheterna minskar gentemot de som är födda tidigt på året. Därmed innebär det att de sent födda alltid behöver kämpa mer och anstränga sig mer för att lyckas än de som är tidigt födda. Detta är väl utforskat och kallas för *The relative age effect* (Se exempelvis Helsen, Winckel & Williams, 2005).

Det är inte bara när på året spelaren är född som påverkar vilka förutsättningar spelaren har för att lyckas. Det har även visat sig att det inte är nödvändigt med en tidig och hård elitsatsning för att gå från att vara en talangfull idrottare till etablerad elitidrottare. Det är snarare till idrottarens fördel att behålla leken i idrotten enda upp till tidiga tonåren. I mitten av 80-talet var fem svenskar rankade bland de 15 främsta manliga tennisspelarna i världen. Bakom framgångarna fanns ingen tidig specialisering, elitsatsning eller elittränare, utan spelarna fick utvecklas i egen takt och spelade endast för att de tyckte det var kul och spelade dessutom helt utan press till en början. De specialiserade sig inte på tennis förrän relativt sent och höll på länge med andra sporter utöver tennisen. Miljön de växte upp och utvecklades i var trygg. De spelade i familjära mindre föreningar och hade ett socialt kontaktnät med

tränare och familj utan direkt press och utan krav på titlar och framgång (Carlson, 2007). Det har också visat sig att när selekteringen börjat redan vid 13 års ålder, i ett lag som elitsatsar i fotboll, medför det att spelare kan bli bortplockade ur laget och därmed inte få chansen att utvecklas. Det läggs därmed hög press på den enskilda spelaren då kraven är höga och konkurrensen är hård redan vid tidig ålder. I det berörda laget selekterades hälften av spelarna bort redan vid övergången mellan pojk- och juniorfotboll (Peterson, 2005). Om det blir för stort fokus på att vinna kan det leda till stress och oro, vilket även kan leda till att utövaren tappat motivationen att idrotta. Spelaren kan då tappa intresset. Tävlingsmoment behöver dock inte alls ha en negativ påverkan. De kan fungera positivt genom inslag av spänning och moment där utövarna får mäta sina kunskaper mot andra utövare (Fahlström, 2011).

Från talang till etablerad elitpelare

Oavsett om elitsatsningen sker i tidig ålder eller ej, så är målet med talangutveckling att talanger ska utvecklas och bli bättre. Det vill säga att lära in olika färdigheter som gör dem till bättre fotbollsspelare. Det krävs också två olika beståndsdelar för att en talangfull spelare ska utvecklas till en etablerad spelare. Dessa två är kunskap och rätt omständigheter.

Det inkluderar det stöd som spelaren får och vilken miljö spelaren befinner sig i, vilket stimulerar utvecklingen av individuella färdigheter. Den miljö som kretsar kring spelare och därmed stimulerar spelare är: familj, skola, förening och förbund (Fallby, 2004).

Talangutveckling handlar även om att träna på rätt sätt, genom att i första hand lära in nya saker och inte bara saker som utövaren redan kan - allt för att träningen ska bli utmanande. Därmed har tränaren en viktig roll att vägleda utövaren genom den typen av träning. För att bli riktigt duktig inom ett visst område räcker det inte med att bara träna – för all träning

behöver inte vara bra träning. Träningen handlar om vad som görs och hur det görs. Där spelar utövarens drivkraft stor roll. Utövare som verkligen strävar efter att bli elitidrottare är väldigt motiverade och vill ha konstruktiv kritik från tränaren för att utvecklas ännu mer.

Samtidigt finns det utövare som lyckas nå elitnivå trots att utövaren inte tagit till sig tränarens feedback, men i många fall hade fler utövare haft chansen att bli stjärnor om de bara lyssnade mer på tränaren. Drivkraft och motivation är något som kan vara svårt att upptäcka hos för unga talanger. Det identifieras oftast lättare i övre tonåren (Fahlström, 2011).

Vägen mot toppen är däremot lång. Det finns antaganden att det krävs att en spelare specialiserat sig på en idrott i minst 10 år för att kunna räknas som "expert". Med detta menas att det egentligen är för tidigt att avgöra vem som har bäst förutsättningar redan vid så ung

ålder som mitten av tonåren. Det antas alltså ta många år att tillgodogöra sig de kunskaper och erfarenheter både fysiskt och psykiskt som krävs för att utvecklas till att nå sin toppnivå. De som lyckas bäst i sin utveckling är de som lyckas organisera sina intryck och sina lärdomar och finna ett samband (Baker, 2003).

Teoretisk referensram

Människor är i ständig utveckling

Denna studie tar sin utgångspunkt i att utveckling sker genom lärande processer, som att människor utvecklas ständigt. Möjlighet finns att vid varje enskild situation ta till sig kunskapen i samspelet med andra människor. Genom interaktionen med andra människor kan nya mönster ses och möjligheter som blir användbart ihop med tidigare erfarenheter. Dessa erfarenheter använder människan som resurser vid nästa utförande. Genom samarbete med andra människor, med mer erfarenheter på området, kan problem lösas som annars hade varit problematiska (Vygotsky, 1986). För att unga spelare ska kunna utvecklas till bättre fotbollsspelare måste de interagera med andra spelare med mer erfarenhet. I praktiken betyder det att för att utvecklas till bättre fotbollsspelare måste de unga spelarna få chansen att spela tillsammans med fotbollsspelare som har mer erfarenhet.

Måste ut ur trygghetszonen för att utvecklas

Spelare i ett lag har olika kvalitéer och genom att få träna tillsammans i ett bra lag med olika individer med olika kvalitéer så lär spelarna av varandra, då spelarna i laget fungerar som inspiration för att lära sig nya kvalitéer. För att utvecklas måste spelaren lämna sin “trygghetszon”, som innebär att spelaren agerar på det sättet de känner sig trygga med, för att istället våga utmana och kliva ut i en “utvecklingszon”. Utvecklingszonen innebär att spelaren befinner sig i ett utsatt läge där spelaren inte har den tidigare kompetensen, utan måste förlita sig på en spelare som har större kompetens på området - en så kallad “more capable other” (Potrac & Cassidy, 2006). Tränaren har en viktig uppgift när det gäller att utveckla spelare, men samtidigt är det en besvärlig uppgift att hantera. Dels hävdar samhället att alla ska delta på lika villkor samt att alla ska få chansen att spela och dels sätter föreningen som mål att laget ska vinna matcher. Dessa krav måste tränaren väga mot varandra. Tävling leder till rangordning och jämförelse individer emellan. Individen bör endast jämföras med sig själv i utvecklingssyfte (Peterson, 2008).

Individens identitetsskapande

Individens identitetsskapande kan ses som ett reflekterande projekt, där det signifikanta och självklara är delaktigheten och ansvaret för den egna identitetprocessen (Giddens, 1998). En identitet innebär att individer eller grupper agerar på ett kontinuerligt sätt när det gäller beteenden, åsikter och framtidsförhoppningar. Det är också hur individen betraktar sig själv samt hur andra betraktar individens identitet i förhållande till ett flertal aspekter och kännetecken. Dessa kan vara exempelvis: ålder, kön, livsstil, yrke, mode, klass, nationalism, migration och etnicitet. Utifrån detta anpassas individens identitet till att passa in på de egna förväntningarna samt samhällets krav och normer. Därför begränsas alltså det individuella identitetsskapandet genom samhällets rotade mönster. Således är den syn som finns på individualisering och individualism kulturellt färgad. Identiteten påverkas ständigt av omvärlden och blir därmed aldrig statiskt. I det allt mer individualiserade samhället bär även individen själv ett stort ansvar för dennes framgångar och misslyckanden (Giddens, 1991).

Metod

Under denna rubrik beskrivs den vetenskapsteoretiska utgångspunkten, hur urvalsförfarande gick till samt tillvägagångssättet för datainsamlingen till studien. I avsnittet beskrivs även de analysmetoder som använts samt ett exempel på hur kategoriseringen gått till. Här hanteras även de etiska ställningstaganden som gjorts i denna studie.

Vetenskapsteoretisk utgångspunkt

Den vetenskapsteoretiska utgångspunkten i denna studie var socialkonstruktivism. Denna utgångspunkt innebär att människan formar sin egen kunskap i interaktionen med andra människor genom sociala processer (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Socialkonstruktivismen utgår från fyra villkor:

- Det är viktigt att förhålla sig kritisk till tidigare självklar kunskap. Det vill säga ett kritiskt förhållningssätt till alla former av givna svar, vilket kan sägas uppmana till ett ifrågasättande av om människors sätt att uppleva världen. Verkligheten skapas i det sociala livet.
- Hänsyn måste tas till att konstruktionerna skapats i ett särskilt sammanhang, vilket betyder att i ett annat sammanhang hade verkligheten kunnat se annorlunda ut.
- Kunskap skapas genom sociala processer och bildar gemensamma sanningar.

- Då verkligheten är en social konstruktion som kan variera så kan vissa handlingar vara naturliga vid ett tillfälle men onaturligt vid ett annat.

Det är i den sociala interaktionen som spelare och ledare får sina identiteter som just spelare och ledare. Exempelvis genom den sociala interaktionen inom fotbollen bestäms hur en tränare förväntas vara. Detta blir en gemensam sanning (ibid). Denna typ av kunskap är i ständig utveckling, eftersom människan erhåller nya erfarenheter ideligen (Dahlin-Ivanoff, 2011). Socialkonstruktivismens rötter kommer från fenomenologin men idag associeras den mest med postmodernismen. Detta innebär att socialkonstruktivistiska perspektivet är väldigt brett och mångfacetterat (Alvesson & Sköldberg, 2008). Denna utgångspunkt kan appliceras på denna studien, eftersom spelarna som deltog i studien befinner sig i ständig utveckling och med tanke på att fotboll är en lagsport så sker just utvecklingen i interaktion med andra spelare och tränare.

Urval

Utifrån syftet valdes två framgångsrika elitfotbollsföreningar ut för att få talanger från olika jämnstora föreningar att diskutera kring ämnet. Båda föreningarna har genom åren haft bra ungdomsverksamheter och producerat världsberömda spelare. För att få en förståelse för hur det talades bland deltagarna, att utvecklas i interaktion med etablerade spelare, valdes lagen ut utifrån två olika faktorer. Dels utifrån kontakter och dels, till viss mån, utifrån den geografiska närheten - beroende på våra ekonomiska resurser för att utföra studien. Utifrån syftet i studien gjordes ett ändamålsenligt urval, vilket innebar att föreningar och spelare valdes ut medvetet, för att få ut så mycket som möjligt som kan användas i av studien. Ändamålsenligt urval innebär att kriterier sätts upp för att få in de data som eftersöks (Holloway & Wheeler, 2002). Tränarna, som var våra kontaktpersoner, ombads att på egen hand fördela platserna i fokusgrupperna till spelare på olika positioner i laget för att få så stor spridning som möjligt. Fördelningen av platserna i fokusgrupperna avseende positioner var inget som gavs tillkänna för oss, utan sköttes på egen hand av tränarna.

Fokusgruppsintervjuer

Fokusgruppsintervjuer användes för att få veta hur unga fotbollstalanger talade om att utvecklas till etablerade spelare inom elitfotbollen. Just hur fotbollstalanger *talat* belyses utifrån syftet. Fotbollsföreningarna styrs av människors viljor och deras intressen bestämmer

vilka ställningstaganden som görs inom föreningen. Därför kan det vara intressant att belysa spelarnas tal om ledarnas ställningstagande och agerande. Därmed är det också viktigt med "objektivitet" (Denscombe, 2004). Allt för att inte påverka spelarnas svar.

Inför datainsamlingen togs kontakt, via telefon och E-mail, med två föreningar på elitnivå för förfrågan om att genomföra en studie tillsammans med spelare från just deras föreningar. Föreningarna valdes ut först och främst då det redan fanns en kontakt med föreningarna från tidigare arbeten. Då en av de kontaktade föreningarna inte besvarade våra E-mail så kontaktades en tredje förening. I den tredje föreningen fanns ingen tidigare kontakt utan föreningen valdes utifrån det geografiska läget. Det äldsta ungdomslaget i föreningarna under A-laget valdes för fokusgruppen med anledningen att de spelarna i de lagen stod på tur att etablera sig i A-laget. Datum och tid bestämdes med ledarna för lagen, som i detta skede blev informerade om studiens syfte samt deltagarnas etiska rättigheter genom ett missivbrev (bil. 1). En fokusgrupp i vardera förening sattes ihop, innehållande åtta spelare per grupp. Genom att antalet deltagare begränsades till maximalt åtta spelare per fokusgrupp kunde bra diskussioner föras där alla fick komma till tals vilket är en förutsättning för att få bra diskussioner (Dahmström, 2011). Fokusgrupper har visat sig vara användbart i studier där forskaren vill undersöka hur människor talar om ett visst tema (Dahlin-Ivanoff, 2011).

Fokusgruppsdiskussionerna anordnades på respektiver föreningars träningsanläggningar i samband med träningar. Den ena före träning och den andra efter träning. Vi agerade båda som diskussionsledare och utgick från en intervjuguide (bil. 2) som innehöll fyra stycken huvudfrågor, vilka låg till grund för diskussionerna som hölls. Då vi båda fungerade som diskussionsledare ställdes huvudfrågorna utefter ett planerat körschema. Utöver detta användes följdfrågor som ställdes för att hålla liv i diskussionen men även avgränsa den då det endast fanns 30 minuter till förfogande per grupp. 30 minuter ansågs vara den tid som behövdes för att genomföra en bra diskussion.

Fokusgruppen genomfördes utefter intervjuguiden (bil. 2), men även genom följdfrågor. Vi hade fyra bestämda huvudfrågor med oss till fokusgrupperna, men vi ställde även följdfrågor under tiden och bad dem att utveckla sina svar för att få deltagarna att diskutera eventuella meningsskiljaktigheter. Fokusgrupperna spelades in med mobiltelefon för att sedan lyssnas igenom och transkriberas inför analysen.

Då det var första gången vi genomförde fokusgruppsintervjuer fanns ingen erfarenhet hur fokusgruppen skulle ledas och vilka frågor som skulle ställas till spelarna. Därför blev det relativt korta svar till en början och ingen livlig diskussion. Dessutom talade vissa spelare mer än andra. För att få en diskussion försökte vi att fördela ordet genom följdfrågor till de som satt mer tysta. Dock upptäckte vi i efterhand vid transkriberingen vissa följdfrågor som vi skulle kunnat ställa men som inte ställts.

Dataanalys

Genom kvalitativ innehållsanalys har insamlad data först sorterats in i ett egenkonstruerat kategorisystem. Utifrån syftet har relevanta meningsbyggande enheter tagits ut och kondenserats för att sedan kodats och slutligen kategoriserats (hänvisas till tabell 1). Detta för att få struktur på empirin. I det andra stadiet genomfördes reducering av insamlad data så att endast svar och diskussioner som var relevanta för att besvara syfte och frågeställningar användes. De två första stadierna, sortering och reducering, var viktiga för att sedan kunna argumentera för att inget relevant utelämnats (Rennstam & Wästerfors, 2011).

Tabell 1: Exempel på kategoriseringsprocessen.

Meningsbyggande enheter	Kondensering	Koder	Kategorier
Det är viktigt att han kan lyfta fram det bästa av alla spelare så han utnyttjar alla spelare i truppen på ett bra sätt, så han inte bara använder sig av några.	Viktigt att han kan lyfta fram det bästa av varje spelare. Inte bara använder sig av några.	Lyfta fram egenskaper. Använda alla spelare.	Tränarens ansvar och makt.

Tabell 2: Översikt över identifierade kategorier, koder och inflytande.

Tema:	<i>Individens eget ansvar</i>			
Kategorier:	Kraftfulla individuella strategier för att bli etablerad elitfotbollsspelare	Spelarnas förbättringsambitioner	Gynnsamma villkor i och utanför laget	Tränarens ansvar och inflytande
Koder:	<ul style="list-style-type: none"> - Bättre än A-lagsspelarna - Uppoffring - Ta eget ansvar - Träna ofta på svagheter - Göra sitt yttersta - Vara seriös - Jobba på - Ta chansen - Vilja - Inställning - Konkurrens triggas 	<ul style="list-style-type: none"> - Fysik - Rutin - Spelförståelse - Snabbhet - Spelförståelse - Utvecklas genom konkurrens - Utlåning alternativ för att utvecklas - Lämna klubben för att utvecklas 	<ul style="list-style-type: none"> - Andra förutsättningar - Andra villkor - Spela bra vid rätt tillfälle - Tur, skador - Förutsättning, miljö - Färre chanser vid framgång - Tappar vid skador - Skolan tar tid - Fysisk återhämtning - Planering 	<ul style="list-style-type: none"> - Tränaren bestämmer - Tränarens förmåga - Tränarens makt - Tränarens ansvar - Tränaren vet spelarens nivå - Kunskap

Etiska överväganden

Det finns fyra forskningsetiska riktlinjer. Den första är samtyckeskravet som innebär att spelarnas måste ge sitt samtycke till att delta i studien. Dock är det andra förutsättningar om spelarna är under 15 år. Då krävs även att förmyndare/förälder samtycker. Den andra är informationskravet som innebär att spelarna måste informeras om studiens syfte. Dessutom måste de informeras om att deltagande är frivilligt och att de kan dra sig ur även om studien hunnit påbörjas. Den tredje är konfidentialitetskravet vilket innebär att spelarnas identiteter skyddas såväl under studier som i det färdiga resultatet och att uppgifter ej sprids vidare. Inspelningar och dokument innehållande konfidentiella uppgifter ska förvaras så att de är oåtkomliga för de som inte ska ha tillgång till det. Den sista riktlinjen är nyttjandekravet som innebär att ingen får använda materialet till kommersiella ändamål (Vetenskapsrådet, 2002).

I denna studie var det viktigt att ta hänsyn till samtliga ovanstående krav. Information lämnades till spelare och tränare via ett missivbrev med information om dels syftet med studien och även information om deras rättigheter att när som helst hoppa av alternativt inte delta alls. I brevet garanterades även att det de sa skulle behandlas konfidentiellt då informationen som lämnades skulle kunna tolkas fel i orätta händer. Då samtliga deltagare var över 15 år behövdes inte samtycke av målsman i något fall.

Resultat

Resultatet visar hur spelarna talar om sina möjligheter att slå sig in som etablerad elitspelare genom att framhäva motsägelsefulla aspekter, som att det å ena sidan ligger på den enskilda spelarens ansvar och andra sidan ligger på tränarens ansvar. Spelarens villkor var en annan faktor det talades om. Genom spelarnas diskussioner var följande fyra sätt att tala om detta framträdande:

1. Kraftfulla individuella strategier för att bli etablerad elitfotbollsspelare
2. Spelarnas förbättringsambitioner
3. Gynnsamma villkor i och utanför laget
4. Tränarens ansvar och inflytande

Kraftfulla individuella strategier för att bli etablerad elitfotbollsspelare

Här beskrivs de olika individuella strategierna, som spelarna talade om, för att lyckas bli etablerade elitfotbollsspelare.

I spelarnas tal om vad som krävdes för att bli etablerad spelare framkom att det innebar att träna hårt, ofta, mycket och på saker som spelarna var mindre bra på var viktiga faktorer. Det var även viktigt att träna hårdare än spelare som var på elitnivå - allt för att vara bättre än just de etablerade spelarna. Spelarna gav uttryck för att talangutveckling bör starta vid 12 eller 13 års ålder, i syfte att inte komma efter andra föreningars talanger. Dock talade de om det som viktigt att inte börja tidigare, eftersom det skulle vara stor risk för att spelarna då skulle tröttna och att inte tycka fotboll var roligt längre.

“Ja inte tidigare. Men det gäller ju att behålla leken i det också. Det måste ju vara roligt.”

Det talades även om att inställningen var en väldigt viktig del för att lyckas bli en etablerad elitspelare. Inställningen inkluderade begrepp såsom att vilja, ge sitt yttersta, vara seriös, ta

för sig och att visa karaktär vid både träningar och matcher för att lyckas bli en etablerad elitspelare.

“Ja, det gäller att ha karaktär. Om det går emot en så gäller det att visa att man verkligen vill detta och inte viker ner sig. Sedan blir man ju starkare hela tiden.”

Talet om inställningen handlade om att den var en bidragande orsak till hur mycket speltid varje spelare fick. Genom att få mycket speltid talade spelarna om att det skulle kunna öka utvecklingen hos den individuella spelaren. Detta talade spelarna om på detta sätt:

“Man måste få speltid annars utvecklas man inte”.

En annan spelare talade om att det var viktigt att ha självförtroende, tålamod och fortsätta kämpa, även om speltid uteblev.

“Det handlar ju om att inte bli knäckt. Om man känner att man presterat bra, men inte fått chansen lika mycket som vissa andra... och känner att man inte är knäckt utan man fortsätter att kunna vilja utvecklas”

Det kom även till uttryck att det krävdes att göra bra ifrån sig, visa framfötterna och att visa att de var bättre än de etablerade spelarna för att komma upp i A-laget. Det framkom även ur spelarnas tal att spelarna var tvungna att ta vara på de möjligheter som kunde dyka upp.

“Att man tar för sig. Att du inte är rädd för de som är där uppe och vågar säga ifrån och så.”

“Det gäller att bara jobba på och att när man får chansen verkligen ta den.”

Spelarna talade även om att de tränar tillräckligt mycket som de gör nu, men att dagens etablerade elitspelare som lyckats troligtvis har tränat ännu mer. Spelarna uttryckte dock att de inte var främmande för att träna ännu mer än de gjorde i dagsläget - om det skulle krävas för att etablera sig som elitspelare. På frågan om spelarna kunde tänka sig att träna mer uttryckte en av spelarna det på följande sätt:

“Tränar ganska mycket nu som det är. Men det är klart, det går.”

Spelarna uttryckte även att fotbollen tog mycket tid och därför var det viktigt att planera för att få ihop vardagen, men det talades om att ansvaret låg på den enskilda spelaren när det gällde att planera sin tid vilket var en faktor det talades mycket om, de som kunde planera bra hade lättare att få tiden att räcka till. Framförallt var det studietiden som konkurrerade med fotbollen. En spelare kommenterade detta med:

“Ja, studierna går inte så bra alltid. Det är mycket med fotbollen just.”

Spelarnas förbättringsambitioner

Här beskrivs spelarnas tal om vad de uttryckte att de behövde förbättra för att bli en etablerad elitfotbollsspelare samt hur de skulle lyckas att fortsätta utvecklas.

När spelarna talade om vad som skiljer dem från de som redan spelar i A-laget och är etablerade framhävdes några olika faktorer mer än andra. Dels var de alla överens om att de fysiska skillnaderna såsom styrka, snabbhet, kondition och speltempo var en faktor som skiljde dem åt. En annan faktor var spelförståelsen som uttrycktes relaterade till spelarnas rutin.

“Jag tror vi är lika bra på att passa och att skjuta och allt sånt. Men inte fysiken.”

“Seniorfotboll och juniorfotboll är två olika grejer kan man säga. Det handlar om rutinen, fysiken, positionssäkerhet och hur man spelar.”

Spelarna talade om att genom mycket speltid och på så hög kvalitetsnivå som möjligt så erhöles mycket rutin. Det uttrycktes även vara viktigt att motståndet var bra för att den enskilda spelaren skulle få mer rutin. Dialog med medspelare om vad som behöver förbättras var inget spelarna talade om. De talade om att de själva visste vad de behövde träna på. Fast med tanke på den hårda konkurrensen så sade de att de fick höra av de andra, på ett nedlåtande sätt, om de gjorde något fel. De uttryckte att det fungerade som en motivation då de sade att de lär sig mycket av de som är bättre. Om spelarna inte fick tillräckligt med speltid talade de om tre möjliga lösningar. Antingen kunde den enskilda spelaren ha en dialog med tränaren och att vänta på sin chans eller så kunde spelaren hoppas på att få bli utlånad till en annan klubb. En utlåning till en annan klubb var främst menat för spelare som tillhörde A-laget och som inte fick tillräckligt mycket speltid för att utvecklas. Det fanns även röster som talade om att i värsta fall så var det bara att lämna klubben och söka sig till en annan klubb på egen hand. Lösningarna grundade sig på spelarnas framtidsutsikter och att det var svårt att ta sig upp i A-laget och bli etablerad spelare direkt.

“Men det är tuff konkurrens i A-laget. De har ju bred trupp. De kom ju ändå X-placering i X-divisionen. Det är inte så lätt och gå upp dit. Man kan ju ändå utvecklas bra här eftersom allt är så bra här – planerna och allting. Så man kan ju ändå komma tillbaka efter ett par år och spela i X-divisionen (lägre division, vår anm.) istället och utvecklas där.”

Gynnsamma villkor i och utanför laget

Här talade spelarna om faktorer som påverkade den enskilda spelarens möjligheter att bli en etablerad fotbollsspelare, som exempelvis konkurrens, speltid, familjen, skolan och andra intressen utöver fotbollen.

När laget vinner matcher och var inne i en medgångsperiod så framkom det i spelarnas tal att då var det mindre troligt att tränaren skulle sätta någon av de som spelade på bänken, vilket innebar att de som var bänkade hade mindre chanser att få spela. En spelare sade:

“Samtidigt gäller det, som han sa, att ha mycket tur - att går det bra för laget - då är det sällan man flyttar på spelare. Går det bra för laget så får man ju mindre chanser så man hoppas nästan att det inte ska gå så bra.”

Stöd från familj och vänner uttryckte spelarna som väldigt betydande för hur mycket spelarna kunde satsa på fotbollen. De talade om hur det blev enklare att pussla ihop vardagsaktiviteter genom hjälp från föräldrar, med allt från att laga mat till att skjutsa till träningar och matcher. Det framkom att hjälpen de fick från föräldrarna bidrog till att de fick mer tid att fokusera på fotbollen. Det kom dock till uttryck att en del föräldrar kunde ha för höga krav på spelare men att det oftast var positivt. Det framkom även i talet att vänner som inte spelade fotboll fanns det inte mycket tid över för att umgås med, men spelarna påpekade även att de hade ett relativt rikt socialt liv ändå i och med att de ofta umgicks med lagkompisarna. Några spelare talade om problemet med att vänner som inte spelade fotboll försakades, men sade även att det är något spelarna skulle få tid till senare i livet.

I båda fokusgrupperna talades om skolans roll och förståelse för den tid som fotbollen krävde. Det framkom att de flesta av spelarna, i båda fokusgrupperna, studerade på fotbollsgymnasium. Det var även de som gick på fotbollsgymnasium som talade om att det var lättast att kombinera skolarbetet med fotbollen. De talade om att det fanns en förståelse för att fotbollen tog mycket tid och därmed fick spelarna ledigt vid till exempel matcher, även om det var uppgifter som de senare behövde komplettera vid ett annat tillfälle. De som inte studerade fotbollsinriktat program talade om att studierna valdes för att ha ett alternativt till fotbollssatsningen om den inte skulle lyckas.

“Nja det kan ju bli jobbigt ibland, men jag pluggar ju natur för jag är grymt intresserad av natur så blir det inget med fotbollen så får jag jobba med det istället.”

När samtalet började handla om skador så talade spelarna i början försiktigt optimistisk om att det kunde göra dem starkare om de lyckades rehabilitera sig bra, vilket skulle kunna öka utvecklingsmöjligheterna för den enskilda spelaren. Det kom även till uttryck att skador var det värsta som kunde hända som spelare. Rädslan för att hamna efter i utvecklingen på grund av en skada var stor. Det skulle därmed minska chanserna att en fotbollstalang får chansen till att platsa i A-laget.

Det uttrycktes i båda fokusgrupperna att spelarna var nöjda med sina egna klubbars faciliteter, såsom träningsanläggningar och tillgång till kunniga personer. De talade om att detta var en av faktorerna som underlättade att de skulle kunna bli framgångsrika och etablerade spelare. En inomhushall med konstgräs sade en spelare vara klubbens största tillgång, eftersom spelarens lag kunde spela matchlikt även på vinterhalvåret. I en av grupperna framkom: *“Möjligheterna här i X (föreningen, vår anm.) tror jag är väldigt goda. Det finns bra resurser, bra planer och allt är bra runtomkring. Det gör ju också att man kan fokusera mer på fotbollen typ.”*

För att lyckas bli etablerad elitpelare så talades det om att spelare skulle börja specialisera sig på en idrott ungefär i 12-13 års ålder och definitivt inte tidigare med risk för att tröttna. Det kom till uttryck att det var viktigt att behålla leken i idrotten så länge som möjligt. Spelarna talade om att behålla leken i idrotten så länge som möjligt för att på så sätt kunna känna att det var roligt. Att få tid och möjlighet att utöva andra idrotter parallellt med fotbollen sade spelarna var viktigt för att utvecklas även som fotbollsspelare. Samtliga spelare i fokusgrupperna talade om sin målsättning att lyckas och hade liknande mål. En av alla spelare sade så här:

“Bli så bra jag kan bli. Leva på fotbollen.”

Turen som omständighetsfaktor, var något spelarna talade om. Det talades mycket om att chanserna att bli etablerad elitpelare handlar om att göra rätt saker vid rätt tillfällen. Exempelvis sade en spelare att det gäller att ha sin bästa dag på planen vid en match eller träning då representanter från andra klubbar är och tittar. Att ha en bra agent uttrycktes också viktigt. De talade om att ibland kunde de ha “tur” att en spelare i A-laget blev skadad och då var chanserna större att få spela i A-laget.

Spelarna uttryckte att deras chanser var väldigt goda just nu av olika anledningar. I en av föreningarna talade spelarna om att en ansträngd ekonomi underlättade för egna talanger då det var billigare att låta dem spela i A-laget än att köpa spelare utifrån för mycket pengar. Hade föreningen spelat i en lägre division talade många om att chanserna skulle vara ännu större att få spela i A-laget. De talade även om hur de ibland önskade att A-laget skulle hamna i en formsvacka för att det på så vis skulle öppnas en plats för förändring i truppen.

Tränarens ansvar och inflytande

Här uttryckte spelarna att för att utvecklas och lyckas bli elitspelare hade tränaren ett stort ansvar.

En faktor som talades mycket om var tränarens roll och dennes inflytande över spelarnas möjligheter att lyckas etablera sig inom elitfotbollen. Det kom även till uttryck att det var tränaren som bestämde och på så vis hade den avgörande rollen för hur mycket varje spelare fick spela. En av spelarna sade så här om tränarens roll:

“Det känns som man kan bli överkörd ibland, känns det som. Man får inte chansen. Fast man förtjänar att få en chans.”

Andra uttryckte att om en enskild spelare inte presterade så fick den spelaren inte spela och fick spelaren inte spela så kunde inte spelaren prestera och visa sina kvalitéer. Det sades att det fanns en rädsla att säga emot tränaren eftersom det skulle kunna medföra att den enskilda spelaren på så sätt hamnade i någon form av dispyt med tränaren, vilket skulle resultera i att chanserna att få speltid eventuellt skulle kunna minska. Trots detta talades det om att dialogen med tränaren var viktig. Spelarna talade om att det var den enskilda spelarens ansvar att själv gå till tränaren och fråga vad just den spelaren behövde för att förbättra sig snarare än att tränaren själv talade om det för varje spelare. De såg tränaren som en person som skulle uppmuntra och ge stöd i utvecklingen genom att ge feedback. Spelarna talade även om att de hade ett stort förtroende för tränaren, vilket en spelare framförde såhär:

“Tränaren är viktig. Han är ju den som ska lära upp en. Som ska få en att utvecklas.”

De lade ett stort ansvar på tränaren och klubbens axlar. Spelarna talade om vikten av att tränare och klubb var öppna för och kunde se om någon var missnöjd med sin speltid för att då kunna ta beslutet att låna ut spelaren till en annan klubb, där spelaren kunde få speltid och

därmed skaffa sig erfarenhet. Tränaren för utvecklingslaget förväntades vara fokuserad på att förbättra individens kvalitéer snarare än lagets resultat. Dock talade spelarna om att lagets resultat inte var irrelevanta då en degradering, från den serie de spelade i, skulle innebära att de fick möta sämre motstånd kommande år. En spelare säger såhär:

“Ja men det hänger ihop lite eftersom förlorar vi så får vi ju möta sämre motstånd sedan och inte spela på högsta nivå säsongen efter. Man vill ju ha bra motstånd ju.”

Tränaren skulle forma laget så att alla spelare kom till sin rätt och utvecklades på bästa sätt, uttryckte spelarna - som också talade om att det är viktigt att låta alla spela då det var genom speltid som spelaren utvecklades.

Diskussion

Under denna rubrik kommer den valda metoden diskuteras och resultaten att analyseras utifrån syfte och frågeställningar. Resultatet kommer även kopplas till relevant tidigare forskning och teoretiska utgångspunkter. Det tema som tydligt präglade spelarnas tal var *individens eget ansvar*, vilket kommer att diskuteras vidare i resultatdiskussionen.

Metoddiskussion

Genom att datainsamlingen utfördes med hjälp av fokusgrupper berördes inte bara enskilda spelares tal om sina egna möjligheter att bli etablerad elitspelare, utan även vilka diskussioner som fördes om ämnet spelarna sinsemellan. Eftersom det skulle vara svårt att föra diskussioner där samtliga i laget deltog så genomfördes diskussionerna i mindre fokusgrupper, med åtta spelare i varje fokusgrupp (Dahlin-Ivanoff, 2011).

Då detta var första gången, vid en datainsamling, som vi använde oss av fokusgrupper ansåg vi att med mer vana kunde resultatet blivit ännu bättre. Efter att den första av fokusgruppen genomförts så uppkom idéer på följdfrågor som kunde ha ställts. Till den andra fokusgruppen hade detta tagits i beaktande. En annan svaghet med att ha fokusgrupper som insamlingsmetod är att det då är svårt att överföra då resultaten är en diskussion som gäller ett specifikt område (ibid).

En annan sak som klargjordes i efterhand var att vi borde bett om lite mer tid, då vi var tvungna att gå direkt på sakfrågorna i fokusgrupperna, för att hinna med alla frågor, utan att först lära känna spelarna lite. Detta anser vi kan ha bidragit till att spelarna i början av

diskussionen var något tillbakadragna. Vi anser dock att 30 minuter för att tala om frågorna var tillräckligt då alla frågor hans gå igenom. Resultatet i denna studie hade inte behövt bli exakt detsamma med någon annan metod än fokusgrupper då det var själva talet om att bli etablerad elitfotbollsspelare som studerades.

För att etablera en trovärdighet i denna studie valdes att inte bara göra studien på en fotbollsförening utan två. Detta för att bredda perspektivet då mängden insamlad data har betydelse för trovärdigheten i en studie (Graneheim & Lundman, 2004). Det var även den mängd data som av oss ansågs behövas för att besvara forskningsfrågorna som ställdes. Resultaten i denna studie kan inte generaliseras på andra sporter då förutsättningarna för det inte har undersökts. Dock kan resonemanget som förs i studien föras över på andra elitfotbollsföreningar vars organisationer har en uttalad elitsatsning bland ungdomslagen (Denscombe, 2004).

Resultatdiskussion

I resultatet framträdde individens eget ansvar som ett genomgående tema, vilket kommer att återspeglas i denna resultatdiskussion. Giddens (1998) diskuterar identitetskapandet som ett reflekterande projekt där delaktigheten och ansvaret för det egna identitetsprojektet ses som både självklart och viktigt. Enligt Giddens (1991) bär individen, i det allt mer individualiserade samhället, själv ansvar för sina framgångar och misslyckanden samt formandet av en identitet som passar både de egna förväntningarna och samhällets krav och normer. Synen på individualisering och individualism är således kulturellt färgad.

Träna för att bli en etablerad spelare

Något som stack ut när spelarna talade om sina möjligheter att bli etablerade spelare på elitnivå, var träningsmängden. Spelarna uttryckte att de tränade mycket redan nu, men att det troligtvis skulle krävas ännu mer träning av dem för att ta en plats i A-laget. Trots det var de inte främmande för en ökad träningsdos. Däremot finns det föreställningar om att all träning inte är bra träning och att den aktive inte alltid själv kan veta och avgöra vad som är bra träning eller inte för denne (Fahlström, 2011). Detta behöver inte betyda att dessa spelares föreställningar speglar ett verkligt förhållande (Winther Jörgensen & Phillips, 2000). Däremot om perspektivet ses utifrån ett sociokulturellt perspektiv på lärande (Vygotsky, 1986) kan mer träning tillsammans med lagkamrater möjliggöra ökad kunskap bland spelare därför att

interaktionen mellan dem kan öka ju mer de tränar tillsammans. Det talades även om att utöver den träning som var schemalagt för laget var det viktigt att träna på egen hand om spelaren ville följa med i utvecklingen. En ökad kunskap om den enskilda spelarens fysiska attribut såsom spelförståelse och teknik är inte något som spelaren bara kan läsa sig till eller observera, utan måste framförallt praktiseras i interaktion med andra. Detta då spelaren lär genom interaktionen med andra spelare (ibid). Därför har även en större träningsmängd tillsammans med lagkamrater stor betydelse för att spelaren ska kunna utvecklas till en etablerad spelare. Detta kan även kopplas till att tränaren kan söka efter vissa kriterier på vad en spelare ska ha för kvalitéer för att få speltid, medan föräldrar och spelarnas agenter har andra kriterier. I och med kommersialiseringen inom idrotten så kan föräldrar och agenter ha en annan typ av krav än vad tränaren har. Föräldrarnas och agenternas intressen är då mer av ekonomisk karaktär. Pengarna styr mer och mer inom fotbollen (Fahlström, 2011). Detta kan vara en av orsakerna till att spelarna talar om att de behöver träna på egen hand utöver fotbollsträningarna med laget. Det är när de tränar tillsammans som de kan utvecklas mest inom de grenspecifika egenskaper som en fotbollsspelare behöver för att utvecklas. Samtidigt är det bra att de tränar på egen hand, utöver de gemensamma fotbollsträningarna, då de kan öva på saker som de inte kan göra när de tränar ihop med laget.

Träning på egen hand kan göra att spelaren utvecklas, eftersom spelare lär sig och skapar erfarenheter i alla situationer de befinner sig i (Vygotsky, 1986). Dock skulle den egna träningen vara mer utvecklande om den skedde ”under handledning”, det vill säga så att spelaren vet vad denne ska göra för att utveckla sina individuella färdigheter (Fahlström, 2011). Spelarna talade även om att det var upp till den enskilda spelaren att ta ansvar att själv föra en dialog med tränaren för att få återkoppling på vad som spelaren behöver förbättra och hur denne ligger till i sin utvecklingsfas. Det är också viktigt att den enskilda spelaren vågar ta egna initiativ för att kunna utvecklas vidare (Potrac & Cassidy, 2006).

En annan föreställning som spelarna hade var att det gällde att ha tur för att kunna bli en etablerad spelare. Detta går tvärtemot deras eget tal om det egna ansvaret för deras egen utveckling samt Giddens (1991) forskning, som menar att det ses vara viktigt i dagens samhälle att individen själv bär ansvar för sina framgångar och misslyckanden. Turen var således en speciell omständighet, som var svår att påverka. Det kunde exempelvis handla om att spelarna ”råkade” göra bra ifrån sig vid rätt tillfällen och att de hade tur när andra spelare hade otur och skadade sig. Oavsett hur skickliga de var eller hur mycket de tränade så spelade

det ingen roll ifall inte turen var på deras sida. Att ha otur kunde i spelarnas fall exempelvis innebära skador. Spelarna uttryckte att det gällde att prestera vid rätt tillfällen. Fast det hela handlar om den individuella spelarens inställning och att de ska försöka göra sitt bästa ideligen för att utvecklas - inte bara vid vissa tillfällen. Om spelaren inte presterade på en bra nivå minskade möjligheterna till speltid, vilket även minskade möjligheterna att visa upp sina kvalitéer som fotbollsspelare. Här läggs pressen på den individuella spelaren att prestera bra, samtidigt som fotboll är en lagsport där enskilda spelare utvecklas genom interaktion med andra spelare i laget (Winther Jörgensen & Phillips, 2000). Dock tar det tid att utvecklas och det gäller att spelarna har tålamod för att inte tappa motivation till att arbeta hårt för att utvecklas. Samtidigt är det viktigt att tränarna försöker stimulera samtliga spelare för att inte spelarna ska tappa modet. Möjligheterna minskade även för spelare som var utanför laget när det väl gick bra för startspelarna, vilket kom till uttryck i diskussionerna om spelarnas utvecklingsmöjligheter. Med tur syftade de i detta fall på att det fanns spelare som hoppades att det skulle gå dåligt för laget för att de själva skulle få chansen att spela. Ett misslyckande från en spelare kunde således öppna en chans för en annan spelare att visa upp sina kunskaper. Samtidigt var spelarna väldigt tydliga med att för att bli etablerad spelare måste spelaren träna mycket, ha rätt inställning och uppfylla vissa typer av kunskaper. Kunskap och rätt omständigheter är det som krävs för att utvecklas från talang till elitpelare. Med det menas dels de fysiska faktorerna som varje enskild spelare behöver kunna behärska. Förutom detta kan det även handla om faktorer runt spelaren som kan hjälpa denne att få optimala förutsättningar att lyckas, såsom bra träningsmöjligheter och bra tränare (Fallby, 2004).

Skador på gott och ont

När spelarna talade om skador och hur det skulle påverka dem, framkom det två olika uttalanden på det hela. Dels uttryckte spelarna att en skada kunde göra dem starkare om de lyckades rehabilitera sig bra. Det talades även emot detta resonemang när spelarna talade om att det fanns en stor rädsla för att bli skadad och att det skulle innebära att de kom efter i utvecklingen eller till och med var tvungna att sluta om skadan var väldigt allvarlig. Den ständiga rädslan för att kunna bli skadad och att i värsta fall få avbryta sin fotbollskarriär lever alltså spelarna ständigt med. Att bli skadad i ung ålder och därmed komma efter i utvecklingen kan bli ödesdigert för den enskilda spelaren då många elitföreningar väljer att sortera bort ett stort antal spelare redan i ung ålder (Peterson, 2005). Av den anledningen kan färre antal spelare elitsatsa vidare och risken finns ständigt för att en skada ska störa deras

utveckling. Ju fler som skulle få chansen att elitsatsa ju fler skulle kunna bli framgångsrika och etablera sig inom elitfotbollen. Det beroende på att ett visst bortfall alltid sker.

Spelarna lägger sin framtid i tränarens händer

För att utvecklas talades om att ha en god dialog med tränaren, vilket återigen handlar om individens identitetsskapande och individuella ansvar för sitt eget fotbollsutövande (Giddens, 1991). Dock uttryckte spelarna att det fanns ett stort förtroende för tränarens kunskap, vilket säger emot spelarnas föreställning om sitt eget ansvar då de lägger ansvaret på tränaren. Enligt den tidigare forskning som gjorts framgår det att hårda krav och hög press på spelarna är vanligt i elitsatsande föreningar och att det stora ansvaret då läggs på den enskilda spelaren (Peterson, 2005). Tränaren måste samtidigt ta hänsyn till allas lika villkor och att föreningen ska utveckla bra spelare. I en elitförening handlar det om att vinna och jämföra spelare mot varandra, vilket leder till en rangordning (Peterson, 2008). Det kan göra att utvecklingen hos enskilda spelare glöms bort och att det därmed gör att laget fungerar bra för stunden, men det hämmar den enskilda spelarens utveckling. Spelaren bör istället jämföras med sig själv i sin egen utveckling (ibid). Spelaren utvecklas individuellt men utvecklas ännu mer i interaktion med andra (Vygotsky, 1986). Därför är spelarnas tal om att träna extra vid sidan av fotbollsträningarna inte fel. Dock uttrycker de att eftersom spelarna har ett stort förtroende för tränarens kunskaper och lägger sin fotbollskarriär i tränarens händer. Därför är det nödvändigt att tränaren kan vägleda den enskilda spelaren genom träning som gör det utmanande för spelaren, eftersom all träning inte är lika utvecklande och motiverande. Tränaren har även en viktig roll i att ge konstruktiv kritik till spelarna, speciellt de spelare som vill nå elitfotbollen. Dessa spelare är nämligen extra motiverade och använder feedbacken till att utvecklas ännu mer (Fahlström, 2011).

Föräldrars intresse, inte alltid av positiv karaktär

Utöver tränarens påverkansfaktorer fanns det föreställningar om att föräldrarna hade en stor betydelse, då de fick mycket stöd från dessa vilket gjorde att de kunde fokusera mer på fotbollen. Föräldrarnas engagemang var oftast enbart av positiv karaktär. Det kunde gälla allt från att skjutsa till träningar och matcher, intresset för hur det går för den enskilda spelaren eller att de blev serverade mat när de kom hem. Samtidigt talade spelarna om att en del av föräldrarna satte för hög press på den enskilda spelaren genom att ställa höga krav. Pressen kan få negativ påverkan för spelarens utveckling, eftersom att för mycket allvar ökar risken för att spelaren tröttnar och slutar (Carlson, 2007). Pressen att vinna kan även leda till att

spelaren blir stressad och oroad. Dock behöver inte själva tävlingsmomentet vara relaterat till något negativt, utan det kan fungera som något positivt genom inslag av spänning och där spelarna har chans att jämföra sina färdigheter mot andra spelare (Fahlström, 2011).

Konklusion

Det mest framträdande resultatet i denna studie kretsade kring temat individens eget ansvar för att bli etablerad elitfotbollsspelare. Inom detta tema inkluderades fem olika sätt att tala om spelares möjligheter att utvecklas till en etablerad spelare inom elitfotbollen. Det första handlade om att spelarna talade om att de redan nu tränade mycket, men trodde att spelare som tidigare lyckats tränat ännu mer. Samtidigt var de öppna för att träna mer. Fast oavsett hur mycket spelarna tränade talades det om att mycket var beroende av tur, exempelvis med skador eller att ges chansen att få spela. Spelarna uttryckte även att mycket handlade om att ta eget ansvar, men talade även om förtroendet för tränaren och att denne hade stort ansvar för hur spelarnas utveckling. Spelarna var även tvetydiga när det talades om skadors påverkan. Spelarna talade om att en skada skulle kunna göra att en spelare kom tillbaka starkare och mer motiverad, men spelarna uttryckte även att skador oftast hade en negativ påverkan och störde deras utveckling som fotbollsspelare. Spelarna talade även om att deras föräldrars intresse för deras fotbollsspelande både kunde ha en positiv och negativ inverkan. Spelarna talade om att det var viktigt att föräldrarna hade ett visst engagemang, men att det skulle bli en negativ inverkan om föräldrarna pressade spelarna.

Implikation

Det kan vara intressant att studera äldre etablerade spelares tal om hur de upplever och påverkas av konkurrensen från yngre spelarna. Dessa etablerade spelare kan både vara spelare som är mitt i karriären och spelare som börjar komma upp i den ålder då deras personliga fysiska utveckling som fotbollsspelare börjar begränsas i och med åldern. Denna typ av studie skulle också kunna ge ledare inom andra idrotter en annan synvinkel av vad som krävs för att förbättra arbetet med talangutveckling. Denna studie skulle kunna bidra med en annan infallsvinkel än tidigare forskning gjort. Spelarnas tal om sina chanser att bli etablerade spelare och vilka möjligheter de uttrycker sig ha hoppas vi kan ge en bild av hur spelarna talar om ämnet. För att arbetet med talanger ska kunna bli meningsfullt kan det vara värdefullt med aktuell information om hur spelare uttrycker sig. Exempelvis kan det ge tränare en förståelse för spelarens behov för att utvecklas som kanske inte alltid framgår i konkurrenssituationen

som råder i ett lag som fungerar som plantskola av talanger. Detta skulle även kunna förbättra förutsättningar och möjligheter för den talangfulla spelaren till att bli en etablerad spelare.

Referenslista:

Alvesson, M., & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur AB.

Baker, J. (2003, june). Early specialization in youth sport: a requirement for adult expertise? *High Ability Studies*, 1. Retrieved December 6, 2011 from <http://www.stithian.com/bprep/Sports/Interesting%20Articles/Early%20specialization%20in%20youth%20sport.pdf>.

Book, K., & Carlsson, B. (2008). *Idrott- och citymarketing*. Tillgänglig http://www.idrottsforum.org/iforpubl/related_files/book_carlsson/city_marketing_utdrag.pdf.

Carlson, R. (2007). Från talang till firad stjärna – Vilka blir bäst? (Elektronisk version). *Svensk idrottsforskning*, 1. s. 10-15. http://www.gih.se/Documents/CIF/Tidningen/2007/1_2007/SVIF%20071%20s1-64.pdf

Chambliss, D. F., (2009). The mundanity of excellence - An ethnographic report on stratification and Olympic swimmers. I: Karen, R., & Washington, R. E. (Red.), *The sport and society reader*. s. 20-34. London: Routledge.

Dahlin-Ivanoff, S. (2011). Fokusgruppsdiskussioner. I: Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. s. 71-82. Malmö: Liber AB.

Dahmström, K. (2011). *Från datainsamling till rapport - att göra en statistisk undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Denscombe, M. (2004). *Forskningens grundregler - samhällsforskarens handbok i tio punkter*. Lund: Studentlitteratur AB.

Fahlström, P. G., (2011). *Att finna och att utveckla talang - en studie om specialidrottsförbundens talangverksamhet*. (FoU 2011:2). Stockholm: Andrén & Holm.

Fallby, J. (2004). *Talangutveckling - ett helhetsperspektiv*. Solna: Svenska Fotbollförlaget AB.

Giddens, A. (1991). *Modernity and self-identity – self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.

Giddens, A. (1998). *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, 105–112.

Helsen, W. F., Van Winckel, J., & Williams, M. (2005). The relative age effect in youth soccer across Europe. *Journal of Sports Sciences*, June 2005; 23 (6): 629 – 636.

Holloway, I., & Wheeler, S. (2002). *Qualitative research in nursing*. London: Blackwell Sciences Ltd.

Lindblad, A. (2007, november, 15). Allsvensk feighet drabbar Blågult. *Svenska Dagbladet*. Hämtad december 13, 2011, från http://www.svd.se/sport/allsvensk-feighet-drabbar-blagult_598955.svd.

Patriksson, G. (1987). *Elitidrott och utbildning – en internationell översikt*. Göteborg: Göteborgs universitet.

Peterson, T. (2002). Gammal är äldst. *Svensk idrottsforskning*, 3. s. 54-57.
<http://dspace.mah.se:8080/bitstream/handle/2043/10864/TP11.pdf?sequence=2>

Peterson, T. (2008) *Förenings- och tävlingsfostran*. (SOU 2008:059). Stockholm: Fritze.

Peterson, T. (2005). *Landskrona BoIS som uppfostrings- och utbildningsmiljö*". Hämtad från: <http://www.idrottsforum.org/articles/peterson/peterson050208.pdf>.

Peterson, T. (2003). Kommers- och professionalism: idrott och samhälle. *Tidskriften Framtider*, nr 4, s. 21-25.

Peterson, T. (2004). *Selektions och rangordningslogiker inom svensk ungdomsfotboll*. Hämtad från <http://www.idrottsforum.org/articles/peterson/peterson.html>.

Potrac, P. & Cassidy, T. (2006). The coach as a "more capable other". I: Jones, R.L. (Ed.) *The Sports Coach as Educator*. s. 39-50. Routledge. Oxon.

Rennstam, J., & Wästerfors, D. (2011) Att analysera kvalitativt material. I: Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. s. 194-210. Malmö: Liber AB.

Sandström, S., & Nilsson, M. (2008). *Idrottens roll I samhället II*. Riksidrottsförbundet.

Svensk Elitfotboll. (2011). *Föreningen Svensk Elitfotboll (SEF)*. Hämtad: december 22, 2011, från <http://www.svenskelitfotboll.se/>.

Ungdomsstyrelsen. (2010). *Ungdom och ungdomspolitik - ett svenskt perspektiv*.
Ungdomsstyrelsen.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer - inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad december 22, 2011 från:
http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_tf_2002.pdf.

Vygotsky, L. (1986) *Thought and language*. London: MIT Press.

Winther Jörgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Halmstad december 2011

Hej!

Vi är två studenter från Högskolan i Halmstad, som just nu skriver C-uppsats i Pedagogik inriktning idrott på det Idrottsvetenskapliga programmet. Syftet i vår uppsats var att belysa vilka diskussioner som framträder då unga fotbollstalanger talar om sina upplevelser av vad som påverkar möjligheterna att slå sig in som etablerade spelare. Vi har via mejl och telefon fått kontakt med er tränare som tagit del av hur genomförandet kommer att gå till.

Vi kommer att sitta med i en grupp av 6-8 spelare och diskutera. Vi har för avsikt att spela in diskussionen för att sedan kunna återge detta enbart för oss två. Uppgifter och åsikter som yttras vid diskussionen är konfidentiella vilket innebär att det endast är Claes och Povel som kommer att ta del av detta. Inga namn registreras eller kommer att användas. Inte heller föreningen kommer att nämnas vid namn i studien. Enskilda svar kommer inte att kunna knytas till någon speciell person. Det inspelade materialet raderas direkt efter att det analyserats och renskrivits.

Slutligen vill vi poängtera att deltagande i studien är helt och hållet frivillig och du har rätt att när som helst utan någon som helst anledning avsluta deltagandet.

Har du ytterligare frågor eller synpunkter är du välkommen att kontakta oss eller vår handledare.

Tack för din tid!

Kontaktuppgifter:

Claes Asplund

Mob tfn: 0735087785

Mail: claasp08@student.hh.se

Povel Fridefors

Mob tfn: 0736987851

Mail: povfri09@student.hh.se

Handledare:

Eva-Carin Lindgren

Mail: eva-carin.lindgren@hh.se

Bilaga 2

Intervjuguide för fokusgrupp

Nyckeldiskussionsfrågor:

- 1. Kan du beskriva för oss vad du tror krävs av dig för att slå dig in i A-laget?**
- 2. Beskriv hur du ser på din tränares betydelse för att du ska kunna ta plats i A-laget?**
- 3. Beskriv vilka möjligheter som finns för dig att du ska kunna bli etablerad i A-laget?**
- 4. Beskriv vilka hinder som finns för dig att du ska kunna bli etablerad i A-laget?**